

TUUSNIEMEN KUNTA

**KONSERNIOHJE
1.7.2009**

TUUSNIEMEN KUNNAN KONSERNIOHJE

1. Määritelmä

Kuntakonsernilla tarkoitetaan kahden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräämisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä.

KPL 1 luvun 5 §:n mukaan kirjanpitovelvollisella katsotaan olevan määräysvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa tai siihen verrattavassa ulkomaisessa yrityksessä, kun sillä on:

1) enemmän kuin puolet kohdeyrityksen kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä ja tämä äänen enemmistö perustuu omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai niihin verrattaviin sääntöihin taikka muuhun sopimukseen; tai

2) oikeus nimittää tai erottaa enemmistö jäsenistä kohdeyrityksen hallituksessa tai siihen verrattavassa toimielimessä taikka toimielimessä, jolla on tämä oikeus, ja oikeus perustuu samoihin seikkoihin kuin 1 kohdassa tarkoitettu äänten enemmistö.

2. Konsernisuhde

Kun jompikumpi edellä olevista määritelmistä täyttyy, on kunnan ja ko. yhteisöjen välillä konsernisuhde. Konsernissa kunta on emoyhteisö ja ne yhteisöt joissa kunnalla on määräämisvalta, ovat tytäryhteisöjä. Yhteisö voi kuulua vain yhteen konserniin.

Tytäryhteisöihin rinnastetaan kuntakonsernissa myös kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä sekä yhteisöt, joissa emoyhteisöllä on joko yksin tai yhdessä muiden konserniyhteisöjen kanssa samanaikaisesti huomattava vaikutusvalta (20 - 50 %) ja merkittävä omistusosuus (vähintään 20 %). Tällaisesta yhteisöstä käytetään nimeä osakkuusyhteisö.

Yhdistys tai säätiö on kunnan tytäryhteisö, jos kunnalla on oikeus nimittää enemmistö yhteisön hallituksesta tai vastaavasta elimestä tai yhdistyksen tai säätiön nettovarallisuus siirtyy purkautuessa kokonaisuudessaan kunnalle tai kuntakonserniin kuuluvalla yhteisölle.

3. Konserniohjeen tarkoitus ja tavoitteet

Kunnan konserniohjeella luodaan puitteet ensisijaisesti kunta-konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti. Ohjetta noudatetaan soveltuvin osin myös osakkuusyhteisöjen ja kuntayhtymien omistajaohjauksessa.

Konserniohjeella pyritään yhteisöjen ohjauksen yhtenäistämiseen, toiminnan läpinäkyvyyden lisäämiseen, kunnan yhteisöstä saaman tiedon laadun parantamiseen ja tiedonkulun tehostamiseen. Ohjeen tarkoitus on määritellä ne periaatteet ja menettelytavat, joita sovelletaan Tuusniemi-konsernissa sekä varmistaa konsernitilinpäätöksen tekemisen edellytykset.

Ohjeella yhtenäistetään lisäksi konserniyhteisöjen hankintatointia, hallintoa, johtamiskäytäntöjä, sisäistä valvontaa, rahoitusta, raportointia, riskienhallintaa ja konsernitilinpäätöksen laadinta.

Konserniohjetta on käytännössä sovellettava siten, ettei ristiriitaa yhteisöjen toimielinten lakisääteisten velvoitteiden välillä pääse syntymään. Mahdollisessa ristiriitatilanteessa ohje väistyy.

4. Konsernitilinpäätös

Kunnan on vuoden 2008 tilinpäätöksestä alkaen liitettävä tilinpäätökseensä kuntakonsernin tuloslaskelma, tase ja rahoituslaskelma.

Konsernitilinpäätös laaditaan konserniyhteisöjen taseiden ja tuloslaskelmien sekä niiden liitetietojen yhdistelmänä. Lisäksi konsernitilinpäätökseen yhdistellään rivi riviltä peruspääoman jäsenosuuksien mukaisessa suhteessa niiden kuntayhtymien ja liikelaitoskuntayhtymien tase, tuloslaskelma ja liitetiedot, joissa kunta on jäsenenä (Kila kuntajaosto: Yleisohje kunnan ja kuntayhtymän konsernitilinpäätöksen laatimisesta 2007).

Edellä mainitun lisäksi kunnan konsernitilinpäätökseen yhdistellään konserniyhteisöjen omistusosuutta vastaava määrä osakkuusyhteisöjen voitosta tai tappiosta sekä oman pääoman muutoksesta (KPL 6:12 §).

Konsernitilinpäätökseen sisällytetään lisäksi konsernin rahoituslaskelma, jossa annetaan selvitys kuntakonsernin varojen hankinnasta ja niiden käytöstä tilikauden aikana (KuntaL 68 a 2. mom).

Konsernitilinpäätöksen laatimisen edellytykset

Konserniyhdistely on suoritettava tilikaudesta toiseen muuttumattomien perusteiden perusteella. Mikäli menetelmiä tai tilien sisältöä joudutaan muuttamaan, on siitä annettava riittävä selvitys.

Konserniyhteisöillä on oltava samat laskentaperiaatteet.

Samat laskentaperiaatteet koskevat seuraavaa:

- tilikausi on 1.1. -31.12.
- tulojen ja menojen arvostuksessa on samat periaatteet
- tulojen ja menojen jaksotus on yhteneväinen¹ (menojen aktivointi ja poistosuunnitelmat).

Laskentaperiaatteita koskevat määräykset eivät koske kuntayhtymiä.

Tytäryhteisöjen on lisäksi annettava emolle tarvittavat tiedot konsernitilinpäätöksen laatimiseen ja arviointiin vaikuttavista seikoista. Olennaisista tapahtumista on raportoiva aina.

Tytäryhteisöjen on toimitettava tiedot konsernin sisäisistä eristä (tuotot, kulut, saamiset, velat, sisäiset katteet) kuntaan tammikuun loppuun mennessä kutakin tilikautta koskien. Tytäryhtiöiden kirjanpito on järjestettävä siten, että konsernin sisäiset liiketapahtumat kirjataan omille tileilleen tai omille vastapuolitunnuksille siten, että sisäiset liiketapahtumat voidaan erottaa muista liiketapahtumista.

Tilinpäätös on toimitettava kuntaan yhdistelyä varten helmikuun loppuun mennessä.

Yhteisön tilinpäätöksen yhdistely konsernitilinpäätökseen voidaan tehdä kun tilinpäätös on käsitelty yhteisön hallituksessa. Yhdisteltävän tilinpäätöksen ei siten tarvitse olla vahvistettu yhtiökokouksessa tai yhteisön vuosikokouksessa. Viralliset, allekirjoitetut tilinpäätöslaskelmat ja tarvittava muu aineisto on toimitettava kunnan konsernitilinpäätösaineistoon.

Tytäryhteisön, jolla on määräysvalta toisessa yhteisössä, on em. määräaikojen puitteissa toimitettava alakonsernitilinpäätös kunnan käyttöön.

5. Konsernin ohjaus ja päätöksenteko

Kunnanvaltuusto päättää konsernin omistajapolitiikasta, määrittää kuntakonsernin keskeiset tavoitteet, päättää konserniyhteisöjen perustamisesta ja lopettamisesta ja antaa konserniohjeen.

Kunnanhallitus ohjaa konsernin toimintaa valtuuston päätösten ja sen asettamien tavoitteiden mukaisesti ja antaa siitä tarvittaessa

¹ Kiinteistöosakeyhtiöiden ei tarvitse kirjanpitolain mukaan tehdä suunnitelman mukaisia poistoja tilinpäätöksessään, mutta niiden on laskettava poistot emoyhtiön käyttämien perusteiden mukaan ja toimitettava ne tilinpäätöstietojen yhteydessä kunnalle.

ohjeita ja määräyksiä. Yhteisöjen hallitusten jäsenet valitaan näiden yhtiökokouksissa. Kunnanhallitus raportoi valtuustoa konsernin suunnittelusta, toiminnasta ja talouden kehityksestä.

Kunnanjohtaja vastaa yleisellä tasolla konsernin operatiivisesta johtamisesta ja valvoo osaltaan valtuuston ja hallituksen ohjeiden ja määräysten toteuttamisesta. Kunnanjohtaja raportoi hallitusta havaitsemistaan epäkohdista.

Toimielinten, viranhaltijoiden ja tytäryhteisöjen edustajien on otettava toiminnassaan huomioon sekä edustamansa yhteisön että koko konsernin etu. Ristiriitatilanteissa konsernin etu on ratkaiseva.

Kunnan tytäryhteisöjen asioita kunnan hallinnossa käsiteltäessä noudatetaan hallintolakia ja muita menettelytapasäännöksiä. Kuntalain 52 §:n 4 momenttiin tehdyllä muutoksella Hallintolain 28 §:n 1 momentin 5 kohtaa ei jatkossa sovelleta kunnan luottamushenkilöön, viranhaltijaan tai työntekijään, vaikka tämä olisi mainitussa lainkohdassa tarkoitettussa asemassa kuntakonserniin kuuluvassa yhteisössä.

Kunnan luottamushenkilö, viranhaltija tai työntekijä ei siten ole esteellinen osallistumaan asian käsittelyyn kunnassa, jos hän on kuntakonserniin kuuluvan yhteisön hallituksen, hallintoneuvoston tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsen tai toimitusjohtaja tai sitä vastaavassa asemassa.

Esteellisyys syntyy kuitenkin tapauksissa, joissa liikelaitoksen, kuntayhtymän, konserniin kuuluvan yhteisön tai säätiön edut ovat ristiriidassa kunnan edun kanssa tai asian tasapuolinen käsittely edellyttää, ettei henkilö osallistu asian käsittelyyn.

6. Konserniyhtiöiden tilintarkastus

Konsernin tytäryhteisöjen on valittava vastuulliseksi tilintarkastajaksi sama auktorisoitu tilintarkastaja tai tämän edustama tilintarkastusyhteisö kuin emoyhteisössä. Tilintarkastusyhteisö kilpailutetaan neljän vuoden välein. Kilpailuttamisesta huolehtii kunta ja ottaa konserniyhteisöt huomioon tarjouspyynnössä.

7. Sisäinen valvonta

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan sitä osaa johtamisesta, jolla tunnistetaan, ennalta ehkäistään ja hallitaan riskejä. Se tarkoittaa niitä toimenpiteitä ja menetelmiä, joilla pyritään toiminnan tuloksellisuuden ylläpitämiseen, erehdysten, virheiden ja väärinkäytösten ennalta ehkäisyyn ja toteamiseen sekä varojen huolelliseen ja taloudelliseen hoitamiseen.

Sisäinen valvonta jaetaan sisäiseen tarkkailuun ja sisäiseen tarkastukseen. Sisäisellä tarkkailulla tarkoitetaan koko organisaation systemaattista johtamisjärjestelmää ja johdonmukaista organisaatiota, täsmällisiä valtuuksien ja vastuiden määrittämiä sekä kattavia laskenta- ja raportointijärjestelmiä. Sisäinen tarkastus on aktiivista ja näkyvää tarkastamista. Konsernin tytäryhteisöjen sisäinen tarkastus tapahtuu kunnanjohtajan antamilla valtuuksilla.

Sisäisen valvonnan näkökulmallisena tavoitteena on:

- järjestelmien ja toimintaketjujen toimivuuden tarkastaminen
- tavoiteltujen tulosten varmistava valvominen
- itse tuloksen laadun varmistaminen, jota tehdään toimintaketjun eri vaiheissa
- omaehtoinen tuloksellisuuden seuranta

Sisäisen valvonnan toimivuudesta konserniyhteisöissä vastaa kunkin yhteisön hallitus, joka mm. määrittelee tilivelvolliset viranhaltijat, joilla on erityinen vastuu sisäisen valvonnan rakenteiden luomisesta ja valvonnan jatkuvasta ylläpidosta. Yhteisön hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat edellytysten luomisesta toimivalle sisäiselle valvonnalle.

8. Rahoitus, sijoitus ja maksuliikenne

Rahoitus- ja sijoitustoiminnassa on pyrittävä konsernin kannalta edullisimpiin ratkaisuihin. Valtuuston hyväksymät sijoitustoiminnan periaatteet ovat voimassa myös tytäryhteisöjen osalta. Tytäryhteisön ottaessa pitkä- tai lyhytaikaista lainaa, on lainan ottoon liittyvissä asioissa oltava yhteydessä taloussihteeriin. Lainan oton yhteydessä tutkitaan mahdollisuudet yhdistää lainanottoa volyymietujen saamiseksi. Edellä mainittu ei koske aravaehtoista lainoitusta.

Tytäryhteisöissä rahoitus- ja tiliasioista päättää hallitus. Tytäryhtiöt antavat kunnan taloustoimistolle tarvittavat tiedot rahaliikenteestään ja likviditeetistään. Emoyhteisöllä on oikeus seurata tytäryhteisöjen rahaliikennettä yleisellä tasolla.

Emon ja tyttären välisessä rahaliikenteessä tapahtuvista viivästyksistä on informoitava kuntaa.

9. Omaisuusrekisterin pitäminen

Kiinteästä ja irtaimesta omaisuudesta, arvopapereista, saamisista ja muusta omaisuudesta sekä ottolainoista, sopimuksista, sitoumuksista, vakuuksista ja vakuutusasiakirjoista on pidettävä luettelo.

10. Laskutus ja perintä

Tytäryhteisöjen saatavat tulee laskuttaa ja periä kunnan sisäisen valvonnan ohjeissa. esitettyjä periaatteita noudattaen. Yhteisön johto huolehtii tulojen, saatavien ja maksujen perinnästä.

11. Talouden suunnittelu

Tytäryhteisöjen tulee oman toimintansa osalta laatia vuosittain talousarvio, joka on toimitettava kunnalle tiedoksi talousarviovuotta edeltävän marraskuun loppuun mennessä.

12. Investoinnit

Tytäryhteisön tulee hyväksyttävä yli 100.000 euron ylittävät investointihankkeet ja niiden rahoitussuunnitelmat kunnanhallituksessa.

13. Riskien hallinta

Tytäryhteisöt eivät saa myöntää takauksia tai muita vastaavia sitoumuksia eivätkä antaa panttia tai kiinnittää omaisuuttaan ilman kunnanhallituksen lupaa.

Tytäryhteisöjen hallitusten tai vastaavien on huolehdittava siitä, että yhteisön omaisuus pidetään kunnossa, sitä käytetään taloudellisella ja tarkoituksen mukaisella tavalla ja että se on asianmukaisesti vakuutettu. Vakuutukset on pyrittävä keskittämään mahdollisuuksien mukaan samaan vakuutusyhtiöön, jossa kunnalla on vakuutukset.

Tytäryhteisöjen on annettava tarpeelliset tiedot kunnalle vakuutusyhtiöiden kilpailuttamista varten.

Jäännösarvoltaan yli 10.000 euron määräisen poistamattoman omaisuushyödykkeen myymiseen tarvitaan kunnanhallituksen lupa.

Yhteisön hallinnosta vastaava toimielin nimeää tytäryhteisöjen tietojärjestelmästä vastaavat henkilöt, joiden tehtävänä on järjestelmien käyttöoikeuksien, tietoturvan, varmistusten ja virustorjunnan ajan tasalla pitäminen ja seurannan kannalta riittävä dokumentointi.

14. Raportointi

Tytäryhteisöjen tulee antaa kolmannesvuosittain kirjallinen raportti toiminnastaan ja taloudestaan kunnanhallitukselle. Raportissa on arvioitava sanallisesti talousarvion toteutumista ja yhteisön toiminnan ja talouden kehittymistä. Raportointi noudattelee samaa sykliä kuin kunnan oma osavuosisraportointi ja tarvittaessa hallitus antaa sen sisällöstä tarkempia ohjeita.

15. Hankintatoimi

Tytäryhteisöjen tulee hyödyntää keskitettyjä hankintoja kunnan tai Kuopion seudun hankintatoimen kanssa milloin se kohtuudella on mahdollista. Hankinnoissa on oltava yhteydessä kunnan ao. viranhaltijoihin.

Mikäli hankintayhteistyötä ei ole tarjolla, hankinnat kilpailutetaan julkisia hankintoja koskevien säännösten mukaisesti ja kunnan hankintaohjetta noudattaen.

16. Tiedottaminen

Kuntalain 29 §:n mukaisesti kunnan on sopivin tavoin tiedotettava asukkailleen yhteisön tai säätiön toiminnasta silloin, kun se hoitaa kunnallista tehtävää. Yhteisön tai säätiön on annettava tiedotusta varten kunnan keskushallintoon tiedotuksesta vastaavan viranhaltijan ohjeiden mukaiset tiedot. Ennen tietojen antamista yhteisön tai säätiön on arvioitava voidaanko tiedot antaa aiheuttamatta yhteisölle haittaa.

Yhteisöjä koskevasta tiedotuksesta vastaa yhteisön puolesta hallitus ja toimitusjohtaja sekä kunnan puolella kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Yhteisön tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita ja toimintapolitiikkaa. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevissa asioissa tulee huomioida kunnan yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset.

17. Voimaantulo

Tämä konserniohje tulee voimaan 1.7.2009 ja se korvaa konsernista aiemmin annetut ohjeet ja määräykset.

18. Liite

Omistus muissa yhtiöissä
(ote tilinpäätöksestä 2008)